

DOI 10.36074/logos-20.09.2024.062

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДОМРИСТІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Данилюк Яна Владиславівна¹

---

1. старша викладачка кафедри народних інструментів
Харківська державна академія культури, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0001-6173-1040

Вступ. Пандемія COVID-19, що розпочалася у 2020 році, та повномасштабна військова агресія Росії проти України, яка триває з лютого 2022 року суттєво вплинули на всі аспекти суспільного життя, зокрема й на освітній процес. Унаслідок цих подій більшість навчальних закладів були змушені перейти на дистанційне навчання, а частина з них зазнала значних руйнувань, особливо в прифронтових регіонах. За даними сайту «Освіта під загрозою», створеного за ініціативи Міністерства освіти і науки України у співпраці з ЮНІСЕФ та іншими міжнародними партнерами, «3798 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, з яких 365 зруйновано повністю» [1].

В умовах цих викликів викладачі дисциплін, пов'язаних із виконавським мистецтвом, зокрема таких як «Спеціальний інструмент (домра)», зіткнулися з численними труднощами. Традиційні методи навчання, що передбачають безпосередню взаємодію між викладачем, здобувачем освіти та концертмейстером, виявилися складними для реалізації під час онлайн-занять. Це змусило учасників освітнього процесу швидко адаптуватися до нових реалій, зберігаючи при цьому високу якість навчання та забезпечуючи безперервність професійного розвитку домристів.

Актуальність теми обумовлена необхідністю пошуку ефективних шляхів підтримки музичної освіти в умовах війни. *Мета роботи* полягає у виявленні основних технічних, педагогічних та організаційних проблем дистанційного навчання домристів та розробці практичних рекомендацій для підвищення ефективності навчального процесу в сучасних умовах. Дослідження базується на аналізі власного педагогічного досвіду автора, отриманого під час

SECTION 21.
CULTURE ET ART

викладання дисципліни «Спецінструмент (домра)» у дистанційному форматі в Харківській державній академії культури. *Теоретичні методи*, такі як аналіз і синтез, застосовувалися при вивченні наукової літератури та офіційних документів; *емпіричні методи* включали систематизацію спостережень за навчальним процесом, що дозволило ідентифікувати основні проблеми дистанційного навчання домристів. Такий підхід дав змогу узагальнити отримані дані та сформулювати *практичні рекомендації* для підвищення ефективності навчання.

Проблеми дистанційного навчання. Однією з основних перешкод у дистанційному навчанні домристів є технічні обмеження. Якість звуку та відео має вирішальне значення для навчання гри на музичних інструментах, оскільки тонкі нюанси виконання залежать від деталей, які можуть бути втрачені або спотворені стандартними пристроями, такими як вбудовані мікрофони та камери ноутбуків або смартфонів. Відсутність професійного обладнання у більшості студентів і викладачів призводить до викривлення звуку, втрати динамічних відтінків, що ускладнює об'єктивне оцінювання гри виконавця.

Крім того, нестабільність інтернет-з'єднання, особливо в регіонах, що зазнали руйнувань через військові дії, часто призводить до затримок, розсинхронізації аудіо та відео або повного переривання зв'язку під час онлайн-занять. Інколи це унеможлиблює проведення синхронних уроків у режимі реального часу, змушуючи освітніх суб'єктів використовувати асинхронні методи комунікації.

Іншою значною проблемою є відсутність «живого» контакту між викладачем та студентом, що обмежує можливості корекції важливих аспектів виконавської майстерності. Традиційно педагог може безпосередньо коригувати посадку домриста, положення його рук, жестикулювати для підсилення певних музичних образів. У дистанційному форматі такі можливості обмежені. Труднощі у корекції техніки виконання в режимі реального часу ускладнюють процес навчання, оскільки викладач не може оперативно реагувати на помилки виконавця. Втрата невербальної комунікації та емоційного зв'язку впливає на мотивацію студента, знижує рівень залученості та може призводити до формального підходу до занять.

Соціальна ізоляція є ще однією критичною проблемою. У мистецьких дисциплінах колективна взаємодія є важливою складовою процесу навчання. Відсутність можливості спільно грати в ансамблях, оркестрах або брати участь у колективних репетиціях знижує мотивацію здобувачів до занять, вони можуть почуватися відокремленими від спільноти однодумців. Це, у свою чергу, впливає на їхній емоційний стан і послаблює прагнення до музичного

самовдосконалення.

Взаємодія з концертмейстером у дистанційному форматі створює додаткові виклики. У традиційному навчанні здобувач освіти та концертмейстер працюють разом над нюансами ансамблевої гри, що забезпечує ефективне засвоєння музичного матеріалу через безпосередню комунікацію та корекцію. Однак онлайн-навчання вимагає багаторазового запису партій як домристом, так і концертмейстером, а також їх подальшого зведення, що потребує технічних навичок у галузі аудіо- та відеомонтажу. Це значно збільшує час, необхідний для підготовки, і відволікає увагу від основних цілей навчання, що може негативно вплинути на якість виконання концертної програми.

Крім того, «помітною складовою успіху у процесі спільного музикування в індивідуальних виконавських класах... є подолання та відпрацювання технічних труднощів, які зустрічаються в творах програмового змісту, розробка концепції інтерпретації та кінцеве виконавське рішення твору, що супроводжується постійною взаємопідтримкою піаніста-концертмейстера» [2, с. 121]. Це підтверджує важливість тісної співпраці між солістом і концертмейстером, яка стає складнішою в умовах дистанційного навчання.

Такий освітній формат має ще одну важливу проблему: можливість багаторазового запису та редагування може створити викривлене уявлення про реальний рівень підготовки виконавця. Відсутність можливості миттєвої корекції помилок та надання негайного зворотного зв'язку ускладнює моніторинг прогресу та адаптацію навчального процесу до індивідуальних потреб кожного студента, що може знижувати ефективність засвоєння матеріалу.

Також варто враховувати, що заняття вдома супроводжується багатьма відволікаючими чинниками: наявність співмешканців, шум, побутові справи, відсутність чітко визначеного робочого простору, що заважає здобувачам освіти зосередитися на навчальному процесі. Спокуса переключитися на розваги або соціальні мережі під час занять додатково знижує продуктивність і мотивацію.

Перспективи та рекомендації. Для подолання виявлених проблем необхідно впроваджувати сучасні технології та адаптовані методики викладання. Використання спеціалізованих програм для обробки аудіо та відео, які надають можливість зведення та редагування записів домриста та концертмейстера, дозволяє викладачам контролювати технічні аспекти навчання. Підвищення цифрової грамотності усіх учасників освітнього процесу є ключовим чинником для ефективного використання таких інструментів, адже «цифровізація музичної освіти дозволяє розширити межі

SECTION 21.
CULTURE ET ART

традиційного навчання, зробити його більш доступним, інтерактивним, а також відкриває нові можливості для творчого розвитку та спілкування в глобальному музичному співтоваристві» [3, с. 3].

Поєднання синхронних та асинхронних методів навчання може частково компенсувати обмеження дистанційного формату. Синхронні заняття у режимі відеоконференцій дозволяють викладачу безпосередньо взаємодіяти зі студентом, проводити корекцію технічних прийомів, надавати рекомендації та аналізувати виконання в реальному часі. Асинхронні методи включають запис аудіо- та відеоматеріалів здобувачем для подальшого аналізу викладачем, а також можливість запису окремих фрагментів творів або вправ самим викладачем, що надаються студенту як зразок для вивчення та наслідування. Такий підхід забезпечує глибше опрацювання матеріалу, сприяє індивідуалізації навчального процесу та підвищує якість засвоєння музичних творів.

Стимулювання самостійної роботи домристів шляхом завдань із запису музичних творів, їх фрагментів або вправ на відео сприяє розвитку відповідальності та дисциплінованості. Аналіз власних записів допомагає здобувачам виявляти сильні та слабкі сторони, працювати над помилками та вдосконалювати техніку.

Наставникам варто також застосовувати інтерактивні онлайн-інструменти, такі як віртуальні метрономи, тюнери, інтерактивні навчальні ресурси. Це допоможе залучити студентів до активної участі в процесі навчання та сприятиме більш ефективному опануванню музичного матеріалу.

Важливо допомогти здобувачам освіти встановити конкретні, досяжні цілі та плани розвитку. Персоналізований підхід, врахування індивідуальних здібностей підвищує інтерес до навчання. Регулярне обговорення прогресу, досягнень та труднощів сприяє збереженню мотивації та формуванню відповідальності за власний розвиток.

Забезпечення високого рівня зацікавленості студентів є ключовим аспектом дистанційного навчання. Створення можливостей для публічної демонстрації їхніх досягнень через участь в онлайн-конкурсах, фестивалях, концертах допомагає виконавцям відчувати себе частиною музичної спільноти. Такі виступи стимулюють до більш ретельної підготовки та додають елемент змагальності, що сприяє активному залученню до навчального процесу.

Педагогам слід бути уважними до емоційного стану своїх вихованців, особливо в умовах ізоляції та стресу, спричиненого воєнними діями. Створення довірливої атмосфери, відкритість до спілкування та надання підтримки можуть допомогти подолати психологічні труднощі та зберегти інтерес до занять.

Підвищення кваліфікації викладачів є ще одним важливим напрямком удосконалення роботи в онлайн-форматі. Участь у вебінарах, тренінгах, онлайн-курсах з використання сучасних технологій у музичній освіті допомагає викладачам залишатися в курсі новітніх тенденцій та ефективно впроваджувати їх у навчальний процес. Співпраця з колегами сприяє обміну успішними практиками, розробці нових методик та матеріалів, що підвищує загальний рівень музичної освіти.

Впровадження сучасних технологій та адаптація методик викладання відкривають нові перспективи для музичної освіти. Дистанційне навчання може стати додатковим інструментом навіть після повернення до очного формату, збагачуючи навчальний процес та розширюючи його можливості. Розвиток цифрових компетенцій у здобувачів освіти та викладачів сприятиме їхній конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Висновки. Дистанційне навчання домристів у сучасних умовах супроводжується низкою технічних, педагогічних та організаційних проблем. Такі технічні обмеження як недостатня якість звуку та відео, нестабільне інтернет-з'єднання, відсутність професійного обладнання, а також педагогічні виклики, включаючи відсутність «живого» контакту та зниження мотивації студентів-домристів, значно ускладнюють реалізацію освітніх цілей.

Впровадження сучасних технологій, удосконалення методик викладання, поєднання синхронних та асинхронних методів навчання, а також створення можливостей для публічної демонстрації досягнень здобувачів освіти можуть суттєво покращити ситуацію. Комплексний підхід до вирішення зазначених проблем дозволяє зберегти якість музичної освіти в складних умовах та створює основу для подальшого розвитку і вдосконалення навчального середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] 7 мільйонів дітей війни в Україні. Освіта під загрозою URL: <https://saveschools.in.ua/>.
- [2] Екман, М., & Бурман, К. (2022) Піаністи-концертмейстери-майстри фактурного звукозапису: виклики дистанційного навчання в закладах вищої освіти з мистецькими напрямками. Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному просторі. Ужгородський інститут культури і мистецтв. <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/8963>.
- [3] Кишакевич, Б. Ю., Кишакевич, С. В., & Стець, Г. В. (2024). Сучасні тенденції цифровізації музичної освіти. Академічні візії, (27), вилучено із <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/888>.